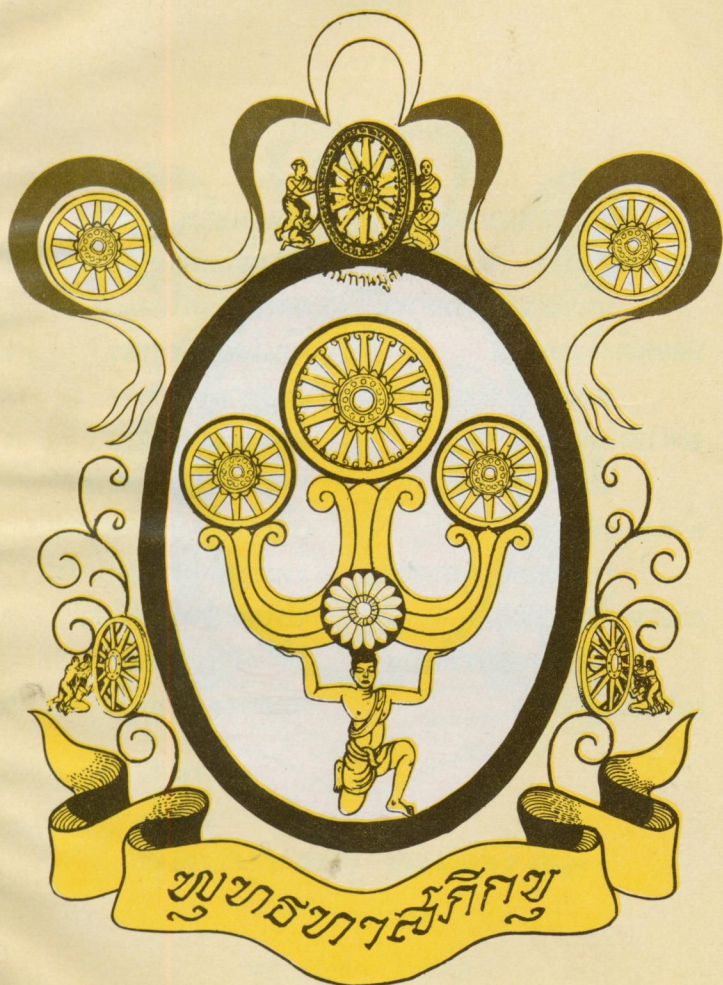

การทำวัตรตามแบบโบราณ

ชุดหมอนล้อ อันดับ ๒๐

อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย
แผ่ธรรมะรังษี
มั่นหมายจะเสริมศาสน์
ปลอดภัยพินาศ, คง
หากแล้งพระธรรมญาณ
จะครองโลกเป็นอากร
จะทุกข์ทนทงคณวัน
ด้วยเหตุอหังการ
บรรษัทพระพุทธรองค์
ตามแนวพระธรรมนำ
เผยแผ่พระธรรมทาน
แปดหมื่นสี่พันนัย

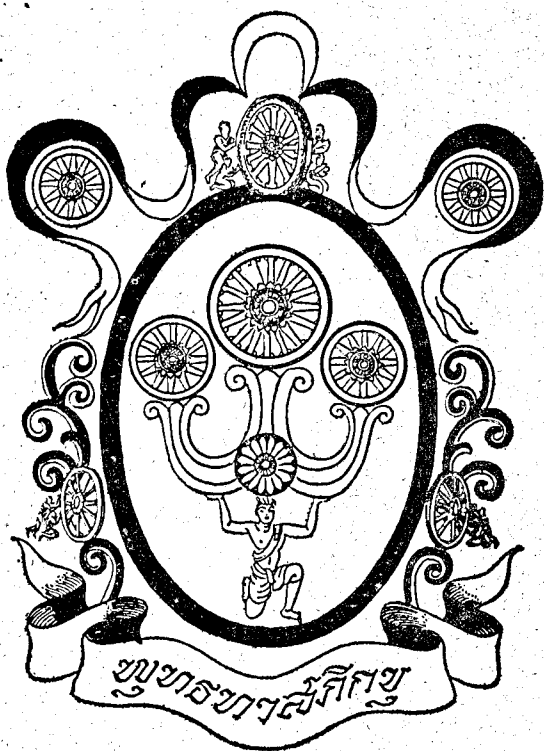
จะหมุนทั่วทั้งธาตุตรี
ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
สถาปนโลกให้อยู่ยัง
เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
อันธพาลกลีบร
ให้เลวลูสเตรจ้าน ฯ
พิฆาตกนบมีประมาณ
เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
จึงประสงค์ประกอบกรรม
ให้โลกผ่องแผ้วพ้นภัย ฯ
ให้ไพศาลพิชิตชัย
อุทิศทั่วทั้งธาตุตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

การทำวัตรตามแบบโบราณ

ของ

ชุดหมอนลอ อันดับ ๒๐

ศรัทธาบริจาต

ของนางสีด โหสกุล

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๓,๕๐๐ เล่ม

พฤศจิกายน ๒๕๒๖

ยาระงับสรรพทุกข์

ต้น "ไม่รู้-ไม่รู้" นี่เอาไปลือก
ต้น "ชั่ว-ชั่ว" นี่เอาไปลือก เอาแก่นแท้
"อ่อย่างนั้นเอง" เอาแต่จาก ฤทธิมันแรง
"ไม่มีย-ของกู" แล้ง เอาแต่ไป

"ไม่ทำเอา-ทำมัน" เฟ้นเอาดอก
"อย่าก่อนตาย" เลือกออก ลูกในช่อง
นก อ่อนนี้ อ่อนละ ชั่ง ตัง เกณฑ์ไว้
"ดิมไม่เหลือ" สักด-หัก กิ๊ไม่ลิด มี

หนักหนักขึ้น แท้กับ นกในหลา
เลือกกักไม่ เลือกตา กิ๊เอากรรม
"สพเพ ชุมมา นลั อภิเวสส" อิม
เม้น ชุมมขึ้น นกหัก กิ๊นพุทธน

จัดลงมือ ไร่หัก พอท่วม
เด็บอไฟกล้า เนลือได้ นกในหลา
หนึ่งร้อยห้า สักเวลา พดณ
กันเลือกดาว นกธรรมาริต เม้นโลกอุดร

พุทธธรรม วิเศษใน

คำพิพากษา

การจัดทำแผนผังชีวิต คุณงามความดี จรรยาบรรณที่ มีในวัย
แห่ง ก็โดยลงนามลายพระหัตถ์มา แห่งดีศีลธรรม เป็นวัตถุ-
ประสงค์ ส่วนแต่ผู้ใดเขาเรา จะมีความวิเศษ ทางชีวิต คำ-
พิเคราะห์ อย่างละเอียด.

[illegible][illegible]

ข้อชนของ ๑๗ ๑-ต้องเป็นผู้รัก - ซื่อสัตย์ - กตัญญู
กตเวที ต่อบิดามารดา ถึงขนาดที่แม้จะลำบากก็หาเลี้ยงบิดา =
๔ ข้อนี้; ๒-ต้องเคารพ เชื้อชาติ ศาสนาจารย์คนแก่คนเฒ่า

การทำวัตรตามแบบโบราณ*

การทำวัตร แบบที่ได้ทำไปเมื่อตะกั้น^{๕๕} เราเรียกกันว่าแบบมหานิกายโบราณ ซึ่งคงจะทำกันมาหลายร้อยปีเต็มที จะถึงพันหรือไม่ นี่ก็ยังไม่พุดยาก แต่อย่างน้อยก็ถึงสมัยสุโขทัย ๘๐๐ กว่าปี ในลังกาก็ยังใช้กันอยู่ เขาถอดไปจากไทย รับไปจากไทย ไทยไปสอนให้. การทำวัตรแบบมหานิกายโบราณยังมีอยู่ในลังกา อย่างน้อยก็ในพวกสยามวงศ์; พระสงฆ์ลังกามีสยามวงศ์ คือวงศ์ที่พระเถระไทยไปตั้งขึ้นไว้ เราก็ทำวัตรกันแบบนี้ แม้แต่จะบรรพชาอุปสมบทก็แบบนี้ ผมเองก็บรรพชาอุปสมบทด้วยแบบอุกาสะ ๆ

* “การทำวัตรและวิธีปฏิบัติตามแบบโบราณ” โอวาทแก่พระภิกษุสามเณร ในวันทำวัตร ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม ไซยา ๔ กันยายน ๒๕๒๒

ที่นี้ อยากจะให้ภิกษุหนุ่มสามเณรได้ทราบว่า การ
ทำวัตรนี้มีความหมายอย่างไร.

อุกาส วรฺทามิ ภนฺเต วลา เป็นต้น นี้ แสดง
ความเคารพ.

สพฺพํ อปรารฺธํ ขมถ เม ภนฺเต วลา เป็นต้น นี้
ขอโทษซึ่งกันและกัน.

มยา กตํ ปุณฺณํ สามินา อนุโมทิตพฺพํ วลา
เป็นต้น นี้คือ แลกเปลี่ยนส่วนบุญซึ่งกันและกัน.

มีเป็น ๓ ความหมายอยู่ : หนึ่ง แสดงความเคารพ
เมื่อควรแสดงความเคารพ ในบุคคลที่ควรเคารพ. สอง
ขอโทษ อตโทษ ซึ่งกันและกัน ตามธรรมชาติของคนเรา
ยังเป็นบุุชชน ย่อมมีการล่วงเกิน ถ้ารู้สึกว่าล่วงเกิน ต้อง
ขอโทษ เมื่อเขาขอโทษ ต้องอตโทษ นี้ช่วยจำไว้ด้วย ว่า
เมื่อเขาขอโทษแล้วต้องอตโทษ. แล้วก็ สาม แลกเปลี่ยน
ส่วนบุญซึ่งกันและกัน. “บุญใดที่ข้าพเจ้าได้ทำ ขอให้ท่าน
มีส่วน ที่ท่านทำ ขอให้ข้าพเจ้ามีส่วนและอนุโมทนา”. เป็น
๓ หัวข้อ.

ที่อยากจะให้ทราบนั้น คือให้ทราบว่า โลกเราอาจ
จะอยู่ได้ด้วยหัวใจของการทำวัตร ๓ หัวข้อนี้. เวลานี้
โลกไร้ศีลธรรมมากยิ่งขึ้นทุกที ไม่มีสันติภาพ อาจจะแก้ไขได้
ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นใจความสำคัญในการทำวัตร
ตามแบบนี้ แบบมหานิกายโบราณนี้.

ข้อที่ ๑ โดยบาลีว่า อุกาส วนทามิ ภนเต ฯลฯ
เป็นต้น ให้เคารพแก่บุคคลที่ควรเคารพ. นี่ดูเถะใน
โลกนี้ไม่มีการเคารพ ยิ่งเมืองฝรั่งเขาเรียกชื่อนายกรัฐมนตรี
ประธานาธิบดี เรียกแต่ชื่อ ยังแต่จะเติม ไอ่ เข้าไปแล้ว นั้น
ไม่ได้ออกชื่อด้วยความเคารพ พูดยาด้วยความเคารพ อะไร
ด้วยความเคารพ ประเทศไทยเราไปตามอย่างฝรั่ง เลยไม่มี
โวหารการพุดจา หรือการแสดงกิริยาที่เคารพ ตามลำดับที่
ควรเคารพ มันก็เลยไม่เคารพ มันก็เลยดูหมิ่น ดูถูก
เหยียดหยาม แล้วมันก็ปั่นป่วน เพราะมันไม่มีที่เคารพ มัน
กลายเป็นอยู่อย่างไม่มีการเคารพ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า
เป็นทางแห่งความวินาศ.

การอยู่กันเสมอกันโดยไม่มีที่เคารพนั้น เป็นทาง
แห่งความวินาศ ดังบาลีว่า ทุกฺโข สมานสฺวาโส. ควรจะ

มีการเคารพเป็นระเบียบ เป็นลำดับ ตั้งแต่บิดามารดา ครูบา-
อาจารย์ เรื่อยขึ้นไปถึงผู้บังคับบัญชา สูงสุดพระมหากษัตริย์
ต้องมีการเคารพ แล้วมันจะดีกว่านี้มาก ดีกว่าจะแข่งหู
ชิงหู ทะเลาะวิวาทกัน ไม่มีที่เคารพ ฉะนั้นภิกษุหนุ่มสามเณร
จงสมาทานวัตรปฏิบัติ ที่จะเป็นผู้ที่เคารพ ในบุคคลที่ควร
เคารพ.

ที่นี้อยากจะบอกให้รู้เสียเลยว่า มันห้ามไม่สำหรับที่
ไม่เคารพ : อย่างน้อยต้องเคารพว่าเขาเป็นมนุษย์เหมือน
กับเรา เป็นเนื้อตัวกัน เณรต่อเณร อะไรก็ต้องรู้จักเคารพกัน
ว่าเราเป็นมนุษย์ เขาก็เป็นมนุษย์ เคารพสิทธิแห่งความเป็น
มนุษย์. คนแต่ละคนไม่ใช่แมวนี้ มันต้องมีอะไรที่ค้อยู่บ้าง
เสมอแหละ เราเคารพความดีของเขาได้ทั้งนั้นแหละ. ที่เป็น
ความไม่ดี เป็นความชั่ว อย่าไปสนใจเขาเลย ช่างเขาเถอะ
เขาต้องมีบ้างตามเรื่องเขาแหละ; เราจึงเคารพคนได้ทุกคน.

ผู้ที่ถือธรรมนิยมโบราณ พอผ่านกัน เขาก็มือไหว้
พร้อมกันเสียแล้ว ไม่ต้องรอให้ใครเคารพก่อน. ผมเห็นพวก
สวามี เป็นพระสูงสุดของฮินดู นั้นนะพอเห็นกัน เขาก็
มือไหว้กันพร้อมเสียแล้ว ไม่รู้ว่าใครไหว้ก่อนไหว้หลัง. นี่

มันติดนิสัยอย่างนี้ นี่เขาเรียกว่ามีความเคารพ แล้วจะป้องกัน
ความกระต้างด้วยมานะ ด้วยทักขิวิ อะไรได้มาก

ที่เราทะเลาะวิวาทกัน ทำอันตรายกัน เพราะมัน
ขาดคุณธรรมข้อนี้ คือไม่อ่อนน้อมนั่นเอง. ขอให้อ่อนน้อม
ด้วยมีหลักธรรมะในพระพุทธศาสนามากมายหลายข้อ ให้
อ่อนน้อม แม้แต่ที่เราสอนชาวบ้านทุกคราวที่อนุโมทนาทาน
นั้น ก็ยังว่า **อภิวาทนสลีสส นิจจํ วุฑฒาปจาโย** คือ
เราสอนเขาให้เคารพอ่อนน้อมเสมอไป.

นี่เรียกว่าเป็นคุณธรรมพื้นฐาน อันจะต้องมีเป็น
พื้นฐาน ถ้าหมู่คณะไหนอยู่กันด้วยความเคารพแล้วก็จะสบาย
จะรักใคร่ จะกลมเกลียว จะสามัคคี นี่ช่วยจำไว้เป็นข้อแรก.

แล้วข้อที่ ๒ **สพฺพํ อปฺราธํ ขมถ เม ภนฺเต**
วลา เป็นต้น นี่ว่าเราอดโทษกัน. นี่มันเป็นธรรมคา ซึ่ง
เรายังเป็นบุุชชนก็ต้องมีกิเลสแหละ พุทอย่างตรง ๆ ก็คือ
กิเลส ที่เป็นเหตุให้ขัดใจ ไม่ชอบใจ แล้วก็จะคิดร้ายบ้าง
พูดร้ายบ้าง กระทำร้ายบ้าง. ครั้นเมื่อได้ทำไปแล้วสำนึกได้
ให้รับขอโทษ ผู้ที่ถูกขอโทษก็ต้องอดโทษ. นี่พระพุทธเจ้า

ได้ตรัสไว้ว่าให้ระงับเวร เวนจะระงับไปเพราะว่าไม่ถือไว้
 ฉะนั้นขอให้ยินดีปรีดา ที่ว่าได้ขอโทษ ได้อดโทษ แม้ทำผิด
 สักนิดหนึ่ง หรือว่าสงสัยว่าจะกระทำผิดแล้ว ก็ขอโทษดีกว่า
 แล้วเมื่อขอโทษแล้วก็อดโทษ นั่นเป็นการที่ดีที่สุด แล้วมันก็
 จะกลับดีเหมือนเดิม เมื่อยังไม่มีอะไรกระทบกัน.

ภิกษุหนุ่มสามเณรที่ยังไม่เคยได้ยินได้ฟัง ขอให้
 ได้ยินได้ฟังเสียว่า การอดโทษ และขอโทษ นั้น เป็น อริย-
 วินัย เป็น ขนบธรรมเนียมของพระอริยเจ้า ท่านทำเป็น
 ปฏิปทาสืบสายกันมา จึงขอให้ทุกองค์แหละ พร้อมเสมอที่จะ
 ขอโทษ คือระมัดระวังที่จะไม่ล่วงเกินผู้ใดด้วยกาย วาจา ใจ
 และเมื่อมีการล่วงเกินแล้วก็รีบขอโทษ ๆ เป็นฝ่ายยอมแพ้
 ยอมผิด และขอโทษ แล้วผู้ที่ได้รับการขอโทษ ก็ต้องรีบ
 ให้อภัยโทษ ๆ ด้วยความรัก ด้วยความเมตตา ด้วยความกรุณา
 ถือว่าเราจะต้องเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมด
 ทั้งสิ้น ต่อไปอีกเป็นเวลานาน. นี่สำเร็จได้ด้วยการขอโทษ
 และอดโทษ.

ที่นี้ข้อที่ ๓ แลกเปลี่ยนส่วนบุญ ว่า **มยา กตํ**
ปฺญณํ สามิโน **อนุโมทิตพฺพํ** ฯลฯ เป็นต้น ขอให้ท่าน

อนุโมทนาบุญที่ข้าพเจ้าได้กระทำ บุญที่ท่านกระทำของให้ แก่ข้าพเจ้า. นี่หมายความว่าเรยินดีปรีดา ปราโมทย์ มุกิตา ต่อกันและกัน ในการที่มีส่วนบุญดีอะไร ขอให้ให้กัน ให้ แลกเปลี่ยนกัน.

แต่โบราณนั้น คำนี้จะไถ่ยืมมาก สมัยนี้เกือบจะ ไม่ได้ยืมเสียแล้ว. เมื่อผมเด็ก ๆ ๖๐ กว่าปี ๗๐ ปีมาแล้ว โน่น จะไถ่ยืมเดียวตรงนั้นที่ เดียวตรงนี้ที่ “เอาบุญมาให้ นะ แม่ นะ”; “เอาบุญมาให้ นะ พี่ นะ”; “เอาบุญมาให้ นะ น้อง นะ” ลูก นะ หลาน นะ เอาบุญมาให้” เวลานั้นไม่ค่อย ไถ่ยืมเสียแล้ว มันจะเพราะเหตุไรก็นึกเอาเองเถอะ มันคง จะเป็นเพราะจิตใจมันผิดไปมากแล้ว มันไม่อยากจะเอาบุญ ของใคร มันไม่อยากจะให้บุญแก่ใคร. นี่ความเมตตา ปราณี มุกิตา มันก็หายากขึ้นทุกที เราจึงเห็นการเบียดเบียนมาก ขึ้นทุกที เพราะว่าจิตใจมันไม่น้อมไปในทางที่จะรักผู้อื่น.

ขอให้แบ่งปันความดี จะเป็นวัตถุก็ได้ จะเป็น คุณธรรม เป็นนามธรรม ก็ได้ ที่เรียกว่า บุญ ด้วยก็ได้ ฉะนั้นเรามีอะไรจงแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีความดี มีอะไร ก็แบ่งปันซึ่งกันและกัน มีบุญกุศลแบ่งปันซึ่งกันและกัน.

ผมขอพูดด้วยภาษาไทยอีกครั้งหนึ่งว่า “บุญอะไรที่ผมมีได้กระทำความดีอะไรมา ขอแบ่งปันให้เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายทุกคน ; และบุญอื่นใดที่เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายได้กระทำ ผมขออนุโมทนาด้วยเป็นอย่างยิ่ง” และยังหวังว่าเรายังมีหน้าที่ที่จะต้องทำร่วมกันต่อไปอีกนาน เพื่อประโยชน์เพื่อความคงอยู่ แห่งพระศาสนาของสมเด็จพระบรมศาสดา. นี่คือข้อแรกเรื่องที่หนึ่ง ที่ตั้งใจจะพูด และมุ่งหมายภิกษุหนุ่มสามเณร ซึ่งยังไม่เคยได้ยินได้ฟัง เพิ่งบวชปีนี้. ขอให้ได้สนใจในข้อที่ว่า เรามีหัวข้อทำวัตร ๓ ประการ คือว่า :—

แสดงความเคารพ เมื่อควรแสดงความเคารพ ; ขอโทษและอดโทษ เมื่อควรแสดงโทษและอดโทษ ; แล้วแลกเปลี่ยนส่วนบุญ เมื่อควรแลกเปลี่ยนส่วนบุญ. นอกจากจะเป็นธรรมะสำหรับให้แต่ละคนอยู่ด้วยความสงบสุขแล้ว ยังเป็นธรรมะให้โลกทั้งโลกนั้นแหละ มีความสงบสุขด้วย ขอให้โลกทั้งโลกจงถือหลักธรรม ๓ ข้อนี้ แล้วโลกก็จะมี ความสงบ สงบเป็นสันติสุขสันติภาพ คือว่าจะไม่มีความโกรธ ความเกลียดชัง อิจฉาริษยา กิเลสเบียดเบียน หรือก่อเวรตีด

อยู่ในใจ แล้วก็จะเรียบร้อยหมด จึงขอให้ถือเป็นหลักปฏิบัติ
ไปจนตลอดชีวิต. จะยังอยู่ในเพศภิกษุก็ปฏิบัติใน ๓ ข้อ^{นี้} นี
จะสึกลาสิกขาออกไปก็ให้ปฏิบัติใน ๓ ข้อ^{นี้}; แม้ในครอบครัว
ก็ขอให้ปฏิบัติใน ๓ ข้อ^{นี้} คือเคารพซึ่งกันและกันในครอบครัว
แล้วก็ขอโทษและอภัยโทษกันอยู่เสมอ แล้วก็แลกเปลี่ยน
ส่วนบุญ คือความดี ด้วยกันและกันเสมอ.

ที่^{นี้} เรื่องที่สอง เรื่องถัดมา อยากจะปรารภถึง
เรื่องที่ว่า เราทุกคนต้องช่วยกันทำสุดความสามารถ
เพื่อความตั้งอยู่รุ่งเรือง มั่นคง แห่งพระพุทธศาสนา.
คือเราต้องเห็นได้โดยใครไม่ต้องบอกแหละว่า ศีลธรรมของ
ประชาชน ของโลก มันตกต่ำ แล้วก็ตกต่ำเข้ามาจนถึงเรื่อง
ความเป็นอยู่ของพวกเรา คือพวกพระนี่ เช่นว่าพระน้อยลง
ไม่ค่อยจะมีอยู่ในวัด กิตติ การศึกษาไม่พอ ไม่สามารถจะช่วย
สั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน กิตติ. ข้อ^{นี้}มันปรากฏเป็น
ปัญหาขึ้นมาว่า เมื่อทางรัฐบาล หรือทางการ เขาขอรับรองให้
พระช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนช่วยอีกแรงหนึ่ง มันหายาก
หาพระยาก ฉะนั้นเราจะต้องปรับปรุงให้มันมี ให้มันหาได้.
และขอให้เราอยู่กันอย่างที่ว่าเป็นที่เคารพสักการะของมหาชน.

เมื่อก่อนมหาชนเขายังไม่มีอะไรเท่าไร เขาเคารพพระ ; เวลาที่มหาชนก้าวหน้าไปไกลเกินพระ พระกลายเป็นล้าหลัง มันก็เลยไม่เคารพพระ ไม่ค่อยจะเคารพพระ ก็พวกเรา ฉะนั้นพวกเราต้องพยายามทำตนให้ก้าวหน้า ให้มันเหนือกว่า ประชาชนไว้ แล้วประชาชนก็ยังคงเคารพ มันจึงจะตั้งอยู่ได้.

เรื่องที่สาม ก็อยากจะพูดถึงเรื่องที่ว่า พระภิกษุ สามเณรของเรา จะมีความมั่นคงได้อย่างไรบ้าง

ปีนี้ผมขอโอกาสพูด ถ้ามันจะทำความรำคาญบ้าง ก็ขอภัย. ขอให้ช่วยตั้งใจฟัง ซึ่งผมรู้สึกว่ามันน่าสนใจเหลือเกิน. ข้อหนึ่งก็คือ การที่พระของเราจะอยู่กันได้หลายพรรษา หรือว่าอยู่ไม่ได้ ไม่ทันออกพรรษาก็บวชแล้วแต่จะสึก ซึ่งมันปรากฏมากขึ้น. บวชแล้วไม่ทันจะออกพรรษาก็อยาก จะสึก ไม่ให้สึกก็สึก และเกิดมานิยมบวชไม่เข้าพรรษากันมากขึ้น บวช ๑๕ วัน บวช ๗ วัน มากขึ้น พอถึงคราวพรรษาก็ไม่บวช มันก็บวชน้อยลง และบวชแล้วก็อยู่ไม่ค่อย จะได้.

จะวินิจฉัยกันถึงข้อที่อยู่ไม่ค่อยจะได้ ขออาราธนา เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นเจ้าอาวาส

เป็นเจ้าของคณะตำบล หรือเป็นเจ้าของคณะไหนก็ตามใจเถอะ ซึ่งมี
อิทธิพลพอที่จะปรับปรุงเรื่องนี้ได้ ผมขอถวายความเห็น
ผมไม่มีอำนาจที่จะบังคับให้ทำอะไร แต่ขอถวายความเห็น
เมื่อเห็นด้วยแล้วก็คงจะเอาไปทำตามเอง.

ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ทำให้พระราชมั่นคง
ในพระศาสนา มันมีอยู่ คือขนบธรรมเนียมประเพณีแต่
โบราณนั่นเอง แต่โบราณ อย่างโบราณ ซึ่งเรามากจะถือว่า
งมงาย. ความงมงายมันอยู่คู่กันกับความขลังหรือความ
ศักดิ์สิทธิ์. ความขลังความศักดิ์สิทธิ์นี้มันช่วยให้ทำจริง
ช่วยให้ปฏิบัติจริง ช่วยให้เอาจริง ฉะนั้นเราควรจะมี ความขลัง
ความศักดิ์สิทธิ์ไว้ตามสมควร และก็ไม่ต้องงมงาย. ที่งมงาย
มันเป็นเพราะว่าเราไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่อง มันจึงเป็นเรื่องงมงาย
ฉะนั้นขอให้พิจารณากันใหม่ ว่าผู้ที่บวชแล้วปฏิบัติตนในกิจ
ประจำวัน ขอให้ทำกันใหม่ แบบที่ครูบาอาจารย์ของครูบา-
อาจารย์ของครูบาอาจารย์เขาเคยทำกันมา ซึ่งเรามากจะเห็น
เป็นเรื่องงมงาย

ขอแสดงเป็นเรื่องๆเป็นข้อๆไปก่อน แล้วค่อย
วิจารณ์กันทีหลัง. การบวชนะ เราจะต้องมีกิจวัตรที่ทำ

เช่นว่ามาอยู่วัด เรียน ยถาปจยฺ. เกียวนี้ดูจะไม่เอากันแล้ว
ผมเข้าใจว่าคงเลิกกันหมดแล้ว ว่ามาอยู่วัดต้องเรียน ยถาปจยฺ.

เมื่อแรกมาอยู่วัด สิ่งที่เราเรียนเรื่องแรกก็คือ
ยถาปจยฺ ยถาปจยฺ นั่นเป็นหัวใจทั้งหมด หัวใจแท้ๆ
จริง ๆ ของพระพุทธศาสนา; คือข้อที่ว่า ธาตุมตฺตเมเวตฺถิ
มันเป็นเพียงสักว่าธาตุตามธรรมชาติ, นิสฺสสฺสโต
นิหฺขีโว สฺสฺสฺสโต ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล วางเปล่า
จากความหมายแห่งตัวตน; คือบุคคล^{นี้} กิตฺติ จีวรที่บุคคล^{นี้}
นุ่งห่มกิตฺติ บิณฑบาตที่ฉันกิตฺติ เสนาสนะที่อาศัยกิตฺติ ยาทิกิน
กิตฺติ ผู้บริโภคเหล่านั้น มันไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล วางเปล่า
จากความหมายแห่งตัวตน เป็นสักว่าธาตุ. นี่หัวใจของ
พุทธศาสนา.

ถ้าไม่เชื่อก็ลองไปนั่งดูเถอะ ลองไปจับมาทั้งหมด
มาประมวลดูเถอะ หัวใจของพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร คือ
สอนเรื่องอนัตตา เรื่องสุญญตา เรื่องความไม่มีตัวตน. ความ
มีตัวตนตายเกิด ตายเกิด เขาสอนกันอยู่แล้วก่อนพระพุทธเจ้า
พระพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาสอนให้เห็นว่า โอ! ความจริงมัน
ไม่ใช่มีตัว. ตนมีแต่กระแสแห่งอิทัปปัจจยฺตาเป็นสายๆ ไปนะ.

เราไปสมมติรวมเอาว่าเป็นตัวเป็นตน ว่าเกิดว่าตาย
ก็ได้เหมือนกัน ถ้าพูดอย่างธรรมดา อย่างภาษากน อย่าง
ศีลธรรม พูดว่ามีตัวตน ว่าเกิดว่าตายได้เหมือนกัน แต่ถ้า
พูดอย่างปรมัตถธรรมมันไม่มีตัวตน. พระพุทธเจ้าตรัส
๒ ภาษา พร้อม ๆ กันเลยในหนังสือเล่มเดียวกัน ตรงที่แห่ง
หนึ่งว่า **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ - ตนเป็นที่พึ่งแก่**
ตน อันนี้มันมีตน. แต่ตรงที่อีกแห่งหนึ่งว่า **อตฺตา หิ**
อตฺตโน นตฺถิ - ตนของตนมิได้มี. นี่ช่วยไปสังเกตดู
ให้มากที่สุด พระพุทธเจ้าก็ตรัส ๒ ภาษาเสมอ ภาษาสมมติก็
ว่ามีตน ภาษาไม่สมมติก็ไม่มีตน.

ไม่มีตนนั่นนะเป็นคำพูดที่จริง เป็นตัวพุทธศาสนา
จริง ฉะนั้นจึงให้เรียนหัวใจพุทธศาสนาตั้งแต่วันแรก
บวช ผู้แรกเข้ามาบวชควรจะได้เรียนหัวใจของพุทธศาสนา
เรื่องอนัตตา สุญญตา นิสสตัโต นิชชีโว สุญฺญ. สมัยผม
บวชไม่รู้ไม่ว่าอะไร แต่ว่าเรียนแล้วจำได้ แล้วปฏิบัติตามที่
เขาสอนให้ปฏิบัติ ถึงเวลานี้เราพอจะพูดกันได้ ให้เรียน
ยถาปจฺจยิ แล้วบอกว่าหมายความว่าอย่างนั้น ๆ มันเป็นหัวใจ
ของพุทธศาสนาอย่างนั้น ๆ จะพูดกันอย่างไรก็ตามใจเถอะ

มันจะผิดหลักหัวใจของพุทธศาสนาไปไม่ได้ หรือว่าถ้าพูดผิดไปเป็นภาษาคน ก็เรียกว่าเป็นภาษาสมมติ บอกให้รู้ว่าสมมติไว้อย่างไร! ที่มีตัวมีตนมีอะไรนี่สมมติ ที่จริงต้องไม่มีตัวตน แล้วยึดหัวใจพุทธศาสนาไว้ให้ถูกต้อง ให้ตรงจุด แล้วมันก็พ้นเพื่อนไม่ได้แหละ แล้วจิตมันก็จะค่อยๆ น้อมไปในทางมองเห็นความไม่มีตัวตน.

การที่วุ่นแรกเข้ามาอยู่วัด เรียน ยถาปจฺยํ นี้ ช่วยทำให้มันเกิดขึ้นอีกที. บรรพบุรุษอุปัชฌาย์อาจารย์ได้ทำกันมาอย่างนี้ และเราก็ได้รอดตัวมาด้วยเหตุนี้. มันก็ต้องด้วยเหตุนี้ ผมก็เชื่อว่าผมรอดตัวอยู่ได้ ไม่ได้สึกไม่ได้หาลาเพศไป ก็เพราะด้วยเหตุเหล่านี้แหละ รู้สึกว่ามันปลุกฝังความรู้สึกขลังศักดิ์สิทธิ์อยู่ในข้อนี้.

เรื่องที่สี่ ก็จะพูดไปตามลำดับ, ที่ว่าเขาได้เคยอบรมสั่งสอนกันไว้อย่างไร :-

หัวรุ่ง ราวตี ๔ ต้องลุกขึ้น เวลานั้นเราก็ตื่นมาถึงตี ๔ ให้ลุกขึ้น.

แล้วก็หัวรุ่ง เรียกว่ามีการครองใหญ่ ก็หมายความว่าเอาจิวรครองมาครองและทำอย่างพิธีศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่

ว่าทำพอขัดไม่ได้. “ครองใหญ่” หมายความว่าเอาจีวรครองที่
 มียู่มาครอง แล้วมาส้ารวม แล้วมานั่งทำสมาธิ ทำบัจ-
 เวกชนทำอะไรจนกว่าจะอรุณ เพราะฉะนั้นผ้าครองนี้เขาถือว่า
 ศักดิ์สิทธิ์มาก พอเสร็จแล้วก็เก็บโดยเปลี่ยนผลัด ผลัดเปลี่ยน
 เอาห่อไว้แหละ แล้วก็ใช้จีวรธรรมดา ที่จะนุ่งไปบิณฑบาต
 นุ่งไปทำการงาน ไปอะไร. จีวรครองนี้เขาถือเป็นพิเศษ
 บางองค์ถึง ๒๐ ปีแล้ว จีวรครองชุดแรก อันแรก นั้นยังอยู่
 ยังไม่ได้เปลี่ยน เพราะเขาถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ทีเดียว;
 จีวรครอง.

ที่นี้ พอดีครองใหญ่ คือหีบสบงมา, **เมื่อหีบ
 สบง จับสบงนั้น ว่าหัวใจของพระวินัย**

หัวใจของพระวินัยมีว่า อ. ปา. มะ. จุ. ปะ. : อาทิกรรม
 ปาจิตตีย์ มหาวรรค จุลวรรค ปรีวารวรรค นี้หัวใจพระวินัย
 เมื่อหีบสบงมาจะนุ่ง ว่าหัวใจพระวินัย เวลานุ่งว่า ยถาปัจจุ
 บตจีวร.

เมื่อหีบจีวรมาจะห่ม ว่าหัวใจพระสุตตันตะ
 คือ ที. มะ. สัง. อัง. ขุ. : ที่มณิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุต-
 นิกาย อังคุตตรนิกาย ขุททกนิกาย หัวใจพระสุตตันตปิฎก.

เมื่อหิบบิภวมาเพื่อห่ม ว่าหัวใจพระสุตตันตปิฎก; เมื่อ
ห่มก็ว่า ยถาปัจจุํ บทจิวร.

เมื่อหิบบสังฆาภิมาจะพาด ก็ว่าหัวใจพระ-
อภิธรรม สํ. วิ. ธา. ปุ. กะ. ยะ. ปะ. : สังคณี วิภังค์
ธาทุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก บัฏฐาน แล้วเมื่อ
พาดสังฆาก็ว่า ยถาปัจจุํ บทจิวร.

เมื่อ คาคประคตเอาจว่า อิมํ กายพนฺธํ อธิฏฺฐามิ.

ที่นี้ครองผ้าแล้ว ลูกขึ้นยืนแล้ว นั่งลงแล้ว ก็จุด
เครื่องสักการบูชา ในที่อยู่ของตัว ไม่ได้หมายความว่า
ไปลงโบสถ์ร่วมกัน. แต่ทำในที่อยู่ของตัว. จุดเครื่อง
สักการะเข้าแล้ว พิจารณาอัตตภาพ ด้วยบทว่า อัย อตฺต-
ภาโว อสุจิ อสุกํ มรณปริโยสานํ กมฺมญฺจนํ ภาเวติ
แปลว่า อัตตภาพนี้ ซึ่งเป็นอสุจิ อสุกั มีความตายเป็นที่สุด
จงเจริญด้วยกรรมฐาน แล้วก็เจริญกรรมฐาน อสุกกรรมฐาน
ตามสมควร ในที่อยู่แห่งตนนั้น. เสร็จแล้วก็ สวดบทสวด
มนต์พอสมควร บัจจเวกขณํ อคิตบัจจเวกขณํทั้ง ๔ บท
แล้วสวดถวายพรพระด้วยบทพาหุ ก็อสรเสริญคุณพระ-
พุทธเจ้าทั้ง ๘ บท แล้วจึง กรวดน้ำ นี่สวดมนต์นี้มันสวด

อย่างที่ว่าให้เป็นวัตรเป็นพิธี ไม่ใช่สวดมนต์อย่างที่เราสวดตามบ้านตามเรือน.

ที่นี้เวลายังเหลือ ยังไม่ทันสว่าง ห้ามไม่ให้เอนตัวลงนอนอีก ไม่มานอนผ่นอยู่. นี่ก็ถ้าเวลายังเหลือไม่ให้นอนอีก และก็ให้ท่องสวดมนต์ที่เป็นการศึกษา คือเรื่องการศึกษา หรือเรื่องที่เรต่องท่องจำนั้น. ตอนก่อนสวดมนต์ตามที่เป็นวัตรปฏิบัติ ตามที่จะต้องสวด. ที่นี้มันสวดเพื่อเรียน เพื่อท่อง เพื่อจำ.

แล้วก็ให้แสดงอาบัติ. มีเพื่อนแสดงอาบัติเสียก่อนอรุณขึ้น เพื่อไม่ให้อาบัติค้างคืน. นี่จะนึกได้หรือไม่ได้ ก็แสดงอาบัติเสียก่อนอรุณขึ้น.

ที่นี้ก็ รับอรุณ. ที่ว่ารับอรุณนั้นเขาแบ่งอรุณเป็น ๔ ตอน : ปฐโม อรุโณ เสโต, ทูติโย ตามพหม์ เจว, ตติโย โอทาโต, จตุตโธ นนทมุจโย. เมื่อมันสักแต่ว่าชาวขึ้นมา แต่ไม่ใช่มันชาวจ้า มันชาวกั๊กๆ นั้นเรียกว่าอรุณที่ ๑ พออรุณที่ ๒ เป็นสีแดง หรือสีเหลือง พออรุณที่ ๓ ก็ขาวแจ่ม อรุณที่ ๔ นั้นเห็นหน้าตาชัด เหมือนที่เราเรียกกันว่าเห็นลายมือใหญ่ นั่นมันต้องถึงอรุณ

ที่ ๔ โนน จึงจะถือว่าเป็นวันใหม่. วินัยกรรมเกี่ยวกะ
พรรษา เกี่ยวกะสัตตาหะ เกี่ยวกะอะไรต่างๆ ที่เรียกว่า
อรุณๆ กันละก็ ขอให้รู้จักกันอย่างนี้. พออรุณที่ ๔ ขึ้นแล้ว
ถือว่าเป็นวันใหม่ เป็นวันใหม่ละที่นี้ ขาดตอนกันแล้ว
ก็เปลื้องผ้าครอง เปลื้องผ้าครองที่เอามาครองใหญ่เปลื้องออก
พับห่อเก็บไว้เสียตามเดิม แล้วไปทำกิจกรรมที่เรียกว่า วัน
ใหม่ขึ้นแล้ว.

ยังมีบทที่สวดว่าออกไปเป็น การประกาศอรุณว่า
อิทานิ อรุโณทย์ อาปฺจุจฺฉามิ. ข้าพเจ้าขอกล่าวประกาศ
ซึ่งอรุโณทย์ คือความที่อรุณขึ้นมาใหม่นี้ บอกแก่ตัวเอง
เหมือนกะอธิษฐานอะไรว่า มันอรุณแล้ว สิ่งต่างๆ ต้องทำ
ถูกต้องหมด ระหว่างวัตรวันเมื่อวาน กะวันรุ่งขึ้นนี้ จนถึง
ได้ประกาศอรุณแก่ตัวเอง ที่เรียกว่ารับอรุณ.

ที่นี้ก็มาถึงเรื่องที่จะไปบิณฑบาต เมื่อจับบาตร
ขึ้นมา ถ้าบาตรแบบโบราณ ก็เมื่อเอาสาวยบาตรมากล้องบ่า
เปิดฝาบาตร เอามือควานอยู่ในบาตร. นี่เขาระบุให้ชัดว่า
มันเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติ ว่าเปิดฝาบาตร แล้วควานมือ
ลงไปในบาตร แล้วเปล่งคำพูดว่า จตตาริ สติปฏฺฐานา

กายนุสสุตนา สติปญฺฐานํ เวทนานุสสุตนา
 สติปญฺฐานํ จิตฺตานุสสุตนา สติปญฺฐานํ ฌมฺมานุ
 สสุตนา สติปญฺฐานํ. ต้องออกข้อสติทั้ง ๔ ประการ
 เอามือขวามือบาตร แล้วจึงบีตฝ่าบาตร แล้วจึงเดินไป
 บิณฑบาต.

เมื่อเดินไปบิณฑบาตนั้น ภาวนา หรือนี้กล่าว
 สพฺเพ สตฺตา อเวรา โหนตุ; หรือว่าเลยไปถึงว่า
 อพฺยาปชฺฌา อนีมา สุขี อตฺตํ ปรีหรนฺตุ. นี่เมื่อ
 เดินไปบิณฑบาต ทำในใจอยู่อย่างนี้.

เมื่อไปยืนหน้าบ้านคอยรับ กว่าเขาจะออกมาใส่
 มีบท์ทำในใจ หรือว่าออกมาที่ริมฝีปากก็ได้ว่า **นามรูป**
อนิจจัง นามรูป ทุกขํ นามรูป อนตฺตา. เมื่อไปยืนคอย
 รับบิณฑบาต นั้นมันพิจารณาอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตัวเรา
 ที่มาบิณฑบาตนี้ก็ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หญิงชายที่จะ
 มาใส่บาตรให้เรา ก็อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ข้าวปลาอาหารที่
 ใส่ลงไป ในบาตรของเรานั้นก็อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา.

เมื่อเขากำลังใส่บาตร นั้น บริกรรมในใจถึง
 ยถาปจฺจํ ปวตฺตมานํ ฯลฯ บทบิณฑบาโต จะว่าเพียง สุนฺโด

ก็ได้ จะว่าไปถึงสุดท้ายนั้นก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมหรือโอกาส.

เมื่อบิณฑบาตเสร็จแล้วกลับมาวัด วางบาตรลง ณ ที่ที่วางบาตร ก็มีบทที่จะต้องกล่าวว่า **อิทานิ อาหารกเวสิ ทุกขํ สํเวกตถุติ วุจฺจติ** ซึ่งแปลว่า ความทุกข์อันเนื่องด้วยการแสวงหาอาหารในกาลนี้หน้ อันท่านกล่าวว่า เป็นวัตถุแห่งความสังเวช. ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการไปแสวงหาอาหารในวันนี้นั้น **วุจฺจติ** อันท่านกล่าวว่าเป็นวัตถุแห่งความสังเวช คือทำความรู้สึกว่าการแสวงหาอาหารเป็นวัตถุแห่งความสังเวช.

การ **จัน**อาหารพึงบำเพ็ญตามวัตรที่เราปฏิบัติกันอยู่ เช่นเสขียวัตถ์เกี่ยวกับโภชนะปฏิสัญญัตติ หรือว่าบัจจเวกขณ หรือว่าจันด้วยสติ กินเพียงเหมือนกะว่ากินเนื่อบุตรกลางทะเลทราย หรือน้ำมันหยอดเพลากวียน. กินพลางนึกถึงการที่จะ ทำให้หายกหายิกามีกำไรมากที่สุดไปพลาง. นึกขอให้พึงไว้ งมฉายหรือไม่งมฉาย บ้าหรือดี ถ้าเราปฏิบัติตามนี้ แล้วมันจะค่อย ๆ ซึมซาบขึ้นมา ๆ ด้วยความรู้สึกว่าขลัง ว่าศักดิ์สิทธิ์ ว่าสูงสุด ว่าทำเล่นไม่ได้ แล้วจะค่อยซึมด้วย

ความหมายอันแท้จริง แล้วก็จะเกิดประโยชน์แก่ตัวเราเอง
เกิดประโยชน์แก่ทายาททายิกาทั้งหลาย แล้วเกิดประโยชน์
แก่พระศาสนาด้วย.

ทีนี้จะ อธิบายเป็นทำนองวิจารณ์ให้ฟังว่า เมื่อ
หยิบสบบงจะมานั่ง ว่าหัวใจพระวินัย มันก็คล้ายๆ เราทำความ
เข้าใจว่าเรานั่งพระวินัย พระวินัยเป็นผ้านั่งของเรา เรานั่ง
พระวินัยนี้เราทำผิดไม่ได้ เราทำเลวไม่ได้. ที่เมื่อเอาจิ๋ว
อุตราสงศ์ มาห่ม เราห่มพระสูตรตันตปิฎก เราต้องรู้จักการ
ดับทุกข์ทั้งหมด ตามความมุ่งหมายของพระสูตรตันตปิฎก.
เมื่อเราพาดสังฆาฏิ ให้สมบุรณ ให้สวยงาม นั้นหมายความว่า
เราพาดพระอภิธรรม ซึ่งเป็นคำบรรยายที่สูงสุด สวยสด
ลึกซึ้งตามแบบของพระอภิธรรม.

เรานั่งพระวินัย เราห่มพระสูตร เราพาดคลุม
ไปด้วยพระอภิธรรม. ถ้ามันเกิดความขลังความศักดิ์สิทธิ์
ในใจแล้ว มันก็ยึดจิตใจไว้ได้มากทีเดียว ในครั้งแรกจะ
ประทับใจ ชนิดที่ว่าเหมือนวันแรกบวชใหม่ไม่อยากข้าว.
เหตุไรที่คนที่บวชวันแรกบวชใหม่ไม่รู้สึกหิวข้าว เพราะมัน
เต็มไปด้วยความรู้สึกขลังศักดิ์สิทธิ์ของการบวช มีปติปราโมทย์

เหลือประมาณ. ตอนนั้นก็เหมือนกัน ถ้าเราเอาสบงมานั่ง
ก็รู้สึกว่าเป็นพระวินัย; เอาจีวรมาห่ม ก็รู้สึกว่าเป็น
พระสูตร; พาดสังฆาฏิ ก็รู้สึกว่าเป็นพระอภิธรรม
แล้วจะอยู่ด้วยเครื่องคุ้มครอง คำจนุอย่างดีที่สุดเลย.

เมื่อคาดประกาศเอาก็ว่า **อิมํ กายพนฺธํ อธิฏฺฐามิ**
หมายถึงเราจะต้องเป็นผู้เข้มแข็ง เราจะเป็นผู้แน่นแฟ้น
เข้มแข็ง เหมือนที่เราคาดรัดประกาศ อธิษฐานกายพันธน์.

ครองผ้า แล้วนั่งพิจารณาอรรถภาพ **อภี อตฺต-**
ภาโว อสฺสจิ อสฺสํ มรณปริโยสานํ กมฺมมฺภูฏานํ ภาเวติ
ขอให้อรรถภาพนี้เจริญด้วยกรรมฐานว่า อสฺสจิ อสฺสํ และม
ความตายเป็นปริโยสาน คือเจริญอสุภกรรมฐานด้วยร่างกาย
ของเราโดยตรงนั่นเอง แล้วจึงสวตมมตํ จึงปัจจุเวกชนํ จึง
พรพระ รำลึกถึงคุณพระพุทเจ้า. ดำรณํ เขาใช้พาหุ
แทนอติปิโส แทนพุทธุคุณ เพราะว่าพาหุนี้แสดงบทที่
เชิดชู เทิดทูน สรรเสริญคุณของพระพุทเจ้าอย่างยิ่ง;
แล้วจึงกรวดน้ำ. นี่หมายความว่า หัวรุ่งทุกหัวรุ่งมันมีการ
กรวดน้ำ มีการสรรเสริญคุณพระพุทเจ้า มีการปัจจุเวกชนํ
อติตปัจจุเวกชนํ (อชฺช มยา) ทั้ง ๔ บท.

เวลายังเหลือห้ามนอนลงอีก ฉะนั้นถ้าพระ-
 เณรที่เขาไม่ได้ลุกขึ้นครองใหญ่นั้นยังนอนผ่นหวานอยู่จนแจ้ง
 จนเพื่อนต้องมาเตะกันให้ลุกขึ้นนี้ มันต้องผิดกันมากแหละ
 นี่ลุกขึ้นบ้างเวกซณ หรือทำอะไรแล้ว เวลายังเหลือห้ามเอน
 ห้ามนอนลงมาอีก ให้ศึกษาเล่าเรียน ให้อะไร ก็สุดแท้แหละ
 ให้แสดงอาบัติเสร็จก่อนอรุณ เพื่อไม่ให้อาบัตินี้มันข้ามวัน
 ข้ามคืน. ประกาศอรุณว่า มันอรุณแล้วโว้ย คล้ายๆ กับ
 บอกว่าอย่างนั้นแหละ. อรุณแล้วโว้ย บอกตัวเอง อรุณ
 แล้วโว้ย วันหนึ่งผ่านไปแล้วโว้ย วันหนึ่งไปแล้วโว้ย จะได้
 ทำอะไรให้มันถูกต้องตามการกำหนดของวัน.

เมื่อเอาบาตรคล้องบ่า เปิดบาตร ความบาตร
 ให้ออกชื่อสติปัฏฐานทั้ง ๔ ก็คือต้องการให้มีสตินั่นเอง. มีสติ
 มีสติ เป็นผู้มีสติไปบิณฑบาต มีสติไปบิณฑบาต จึงออกชื่อ
 สติปัฏฐานทั้ง ๔ เมื่อความท่วๆ บาตร ความท่วๆ บาตรนี้
 เขาบัญญัติไว้ให้ทำ อย่างน้อยมันป้องกันไม่ให้มีอะไรอยู่ใน
 บาตร เหมือนกะพระเณรที่ประมาทบางองค์ พอไปบิณฑบาต
 พอเปิดบาตร ในนั้นผ้าอาบอยู่เต็ม ซ้อนซ่อมก็มี ชลุกชลัก
 กันใหญ่ เพราะมันไม่ปฏิบัติวัตรข้อนี้ โดยวัตรแท้ๆ แต่

โบราณ บาดรต้องควานดูก่อนที่จะเอาออกไปบิณฑบาต แล้วก็ต้องทำสติ สติ สติ สติ ถึง ๔ สตินี้; เพื่อจะให้กำหนดได้ว่า ผู้ถวายบิณฑบาตก็ดี ผู้รับก็ดี บิณฑบาตนั้นเองก็ดี มิใช่เป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา; เป็นสักว่าธาตุ ที่เป็นไปตามกระแสแห่งปฏิิจสมุปบาทเท่านั้น.

แล้วเมื่อเดินไป ระลึกว่า “สพเพ สตฺตา อเวรา โหนตุ อพฺยาปชฺฌา อนีมา สุขี อตฺตานํ ปหฺรณตุ” นั้นเราแผ่เมตตาไป แล้วก็เปลื้องเวร บ่วงกันเวร ที่ว่าจะไปเหยียบสัตว์ตาย หรือว่าจะไปทำอะไรตาย นี่ก็เปลื้องเวรด้วยบทนี้ และแผ่เมตตา มีจิตใจแผ่ไปด้วยเมตตาเดินไป.

เมื่อยืนคอยรับนี้ มีสติในเรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่านามรูปนี้อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นามรูปไหนก็เหมือนกัน นามรูปข้างใน นามรูปรูปข้างนอก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คงจะบ่วงกันได้ ว่าถ้าคนใส่บาตรมันสวายนักก็ คงไม่ถึงกะลิมไป เพราะใจมันนึกอยู่เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คล้ายๆ ว่าอาจารย์แต่กาลก่อนช่วยบ่วงกันมาให้แล้ว ถ้าลูกศิษย์ชั้นหลังปฏิบัติตาม ก็คงจะปลอดภัย อันเนื่องจาก

วิสภาคารมณเมื่อไปบิณฑบาต. ผู้หญิงที่สวยามมาใส่บาตร
 นี้เขาเรียกว่า วิสภาคารมณ. ทำให้มันจะค่อยๆ ลดความ
 เป็นพระลงวันละนิดๆ. แล้วที่หลังมันจะถึงจุดที่อยู่ไม่ได้

เมื่อเขาใส่บาตร ก็พิจารณาสิ่งที่ใส่ลงไปนั้นแหละ
 ค่ายบถ ขตาปจฺจยํ บทบิณฑบาต นิสฺสตุโต นิหฺขีโว
 สฺส
 ให้มันแรงเข้าไปเถอะ. แล้วมันจะผั่งจิตแรงอยู่
 เหมือนกัน.

ที่นี้พอมมาถึงวัด วางบาตร บอกตัวเองว่า ความทุกข์
 เนื่องจากการที่ต้องไปแสวงหาอาหารนี้ บัณฑิตท่าน
 กล่าวว่า เป็นวัตถุแห่งความสังเวช. นี่เราจะได้สังเวช
 จะไม่ละโมภในอาหาร จะไม่ฟุ้งซ่าน จะไม่มีจิตวิปริต. ถ้า
 จิตมันสังเวชแล้ว มันก็ยากที่จะเกิดกิเลส มันเป็นวัตถุแห่ง
 ความสังเวช ตลอดถึงปลงชีวิต ว่าชีวิตเราอยู่ต่ำ ต้องไป
 ขอกทาน นี่มันเป็นวัตถุแห่งความสังเวช. การที่ต้องไปแสวง
 หาอาหารนั้น มันเป็นวัตถุแห่งความสังเวช แล้วก็ไม่ประมาท
 ไม่อวดดี ไม่จองหอง ไม่พองชน; มันก็ดี.

ที่นี้เมื่อฉันอาหาร ก็ขอให้ฉันตามแบบมีปัญ-
 ญา มีเสขิยวัตร แล้วฉันเพียงสักว่าเหมือนกะฉันเนื้อ

บุตรกลางทะเลทราย ซึ่งเป็นพระบาลีในมัชฌิมนิกาย : พ่อแม่คุณนั้นต้องจำใจกินเนื้อลูกที่ตายกลางทะเลทรายเพราะหลงทาง มันจะกินให้อร่อยไปไม่ได้; หรือว่าเหมือนกะนํ้ามันหยอดเพลากวียน เขาหยอดกันพอมันสิ้นเท่านั้น ไม่ได้เทให้ล้นคลัก ๆ เลย แล้วก็นึกถึงแต่ว่า จะทำให้ทายกทายิกาผู้ให้ทานใส่บาตรมีกำไรเรื่อย ๆ ไป เมื่อฉันอาหารของเขา.

นี่แหละใจความ นี่เท่าที่ผมเคยปฏิบัติมาเองก็มาก แล้วก็เก็บมาจากหนังสือที่เขาเขียนมาแล้วแต่โบราณ เขาเรียกหนังสือคัมภีร์พุทธรังษีทฤษฎญาณ อธิบายข้อนี้ละเอียดมากแหละ ฉะนั้นจึงขอให้อุปัชฌาย์อาจารย์เจ้าอาวาส เจ้าคณะทั้งหลาย ลองไปปรับปรุงดูเถอะ ถ้าเราฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีอันนั้นขึ้นมาแล้ว เข้าใจว่ามันจะมีความขลังศักดิ์สิทธิ์พอที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของพระเณรผู้บวชใหม่ ให้ฝังแน่น มันคงลงไปตั้งแต่วันแรก ๆ มันจะมีจิตใจชนิดที่ทำให้อยู่ได้ให้ผ้าเหลืองไม่ร้อน. ถ้าไม่มีเลย มันก็ปล่อยไปตามบุญตามกรรม เหมือนกะว่าวลอยไปตามลม; แต่ถ้ามันมีอย่างนั้นแล้ว มันเหมือนกะตอกหลักฝังเข็มลงไป กิติดูให้ถี่เถอะ นุ่งพระวินัย ห่มพระสูตร พาดพระอภิธรรม นี่มันเท่าไรคนเราละ.

นั่นมันเป็นคำเหมือนกะอุปมา : พระวินัยป้องกันไม่ให้ทำชั่ว ทำผิด เรามุ่งพระวินัยอยู่จะทำชั่ว ทำผิดอย่างไรได้. แล้วเราห่มพระสูตร แสดงซึ่งทางดับทุกข์นี้ เราจะโง่เขลาในความดับทุกข์อย่างไรได้ เราก็ต้องเข้าใจแจ่มแจ้ง. แล้วเราพาดสังฆาฏิพระอภิธรรม ก็หมายความว่า สง่าราศีสูงสุด เรามีความรู้ธรรมะชั้นละเอียด ชั้นลึกซึ้ง ชั้นพระอภิธรรม. ผมถูกเขาตำว่าปฏิเสธริทธิธรรม เกลียคอภิธรรม ผมมันมีอภิธรรมแบบของผม อภิธรรมแบบสัพพัญญูตา อภิธรรมจริงไปหาสัพพัญญูตา. อภิธรรมของเขาไปเอามหากุศลกันเป็นหาบเป็นหามไปเลย. เราก็เอาด้วยไม่ได้ อภิธรรมมันคนละแบบ.

นี่ช่วยจำไว้อีกที่ยังได้ พระหนุ่มเนรน้อยนี้—มุ่งวินัย ห่มสุดต้นตะ แล้วพาดอภิธรรม แล้วก็ทำเหมือนกะที่ว่าทุกอย่างแหละ เวลาเอารัตนประคตมาคาดเอว ว่าเราจะต้องเป็นผู้หนักแน่น เข้มแข็ง สามารถ เหมือนกะรัตนประคตนี้ มันจะผูกพันเราไว้ในพรหมจรรย์นี้ แล้วก็พิจารณากรรมฐาน อสุจิ อสุภัง มรณปริโยสานัง อย่างน้อยวันละครั้งเมื่อหัวรุ่ง แล้วอย่านอนแช่ให้กิเลสมันขึ้นซึกอ. เวลาหัวรุ่งรีบลุกขึ้นนั่ง รีบครองใหญ่ เขาเรียกว่าครองใหญ่ เป็นพระก็ครองใหญ่

เป็นเนรทก็ครองน้อยไปตามแบบ แล้วทำให้เข้มแข็งที่สุด.
 บัจจเวกชนก็รู้ตลกอุปการะทำให้ได้อย่างน้อยสัก ๑๐๘ เทียบก็ยิ่งดี
 นี่บัจจเวกชน. คนที่เขาไม่ค่อยเข้าใจความหมายนั้น เขา
 ก็ว่าเป็นเรื่องมงาย ทำอย่างมงาย อย่างขลัง อย่างมงาย
 แต่ถ้ารู้ความหมายไม่มงาย แต่มันขลังอย่างแท้จริง ขลัง
 อย่างศักดิ์สิทธิ์ ที่จะช่วยคุ้มครองเอาไว้ได้.

ขอให้ช่วยพาไปสนใจว่า นุ่งสบงวินัย หม่มจีวร
 สุตตันตะ พาดสังฆาภิธรรม คาทรัดประกาศ ว่าเราจะ
 เป็นผู้เข้มแข็ง มั่นคง แน่นแฟ้น แล้วก็พิจารณากรรมฐาน
อสุจิ อสุภิ ตั้งแต่หัวรุ่ง แล้วบัจจเวกชน แล้วถวายพรพระ
 ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า แล้วกรวดน้ำให้แก่สัตว์ทั้งปวง
 ถึงยังไม่สว่างก็อย่านอนอีก แล้วแสดงอาบัติเสียก่อน ก่อน
 อรุณ อย่าให้อาบัติข้ามคืน พอถึงอรุณแล้วประกาศออกมาว่า
 อรุณโวย อรุณโวย **อิทานิ อรุโณทย์ อาปฺจุจามิ** ประกาศ
 ว่า อรุณ อรุณโวย พอจับบาตรขึ้นมา หรือว่าสะพายบาตร
 ให้ควานบาตรด้วยสติทั้ง ๔ สติบัญญัติทั้ง ๔ เดินไปประกาศ
 ว่า **สพฺเพ สตฺตา อเวรา โหนตุ** ฯลฯ เป็นต้น แล้วแผ่
 เมตตา เมื่อยืนคอยรับบาตร พิจารณานามรูปอนิจจัง ทุกขัง

อนัตตา ทั้งนามรูปเขา นามรูปเรา หรือว่าวัตถุ. เมื่อ
รับบาตรอยู่ว่า **ขตาปจยิ** กลับถึงวัดมีสติอีกครั้งหนึ่งว่า
การแสวงหาอาหารนี้ท่านกล่าวว่าเป็นวัตถุแห่งความสังเวช
แล้วฉันอาหารด้วยสติสัมปชัญญะ ถูกต้องตามระเบียบวินัย.

นี่ผมขอให้ช่วยเอาไปพิจารณา ถ้าเห็นด้วยว่าจะ
รู้^{ขึ้น}พนักันใหม่ แล้วก็มาพูดกันใหม่อีกทีก็ได้ แล้วผมจะ
ลงทุนช่วยพิมพ์ ช่วยอะไรให้มันสะดวก ให้เอาไปศึกษากัน
ง่าย ๆ นี่พูดแต่เพียงเสนอขึ้นก่อนว่าจะชอบหรือไม่ชอบ
จะเห็นด้วยหรือไม่ ว่าถ้าเรามีการปฏิบัติอย่าง^{นี้} พระเณร
ของเราจะมั่นคง ด้วยความขลังความศักดิ์สิทธิ์แน่นแฟ้น
ลงไปในการบรรพชาอุปสมบท คงจะอยู่ได้สักพรรษาสอง-
พรรษาสามพรรษา ถ้าอยู่ด้วยจิตใจชนิดนี้ บางทีอาจจะอยู่
ได้เลย.

สิ่งที่เรียกว่า ศาสนา นั้น ต้องอาศัยความขลัง
ความศักดิ์สิทธิ์เสมอไป แะละ ถ้าอย่างนั้นมันอยู่ไม่ได้
มันกระจาย แต่ว่าไม่ใช่เป็นความขลังศักดิ์สิทธิ์ที่มลาย เป็น
ความขลังศักดิ์สิทธิ์ถูกต้อง ที่มีเหตุผลถูกต้องโดยแท้จริง.

ความขลังความศักดิ์สิทธิ์นั้นไม่ใช่เป็นโทษโดยส่วนเดียว
ถ้าใช้ให้ถูกต้องมันมีคุณ.

ขอได้โปรดนำไปพิจารณาว่า ถ้าเราจะอบรมภิกษุ
หนุ่ม สามเณร ของเรา ให้มีความแน่นแฟ้นตามแบบโบราณ
นั้น เามาปรึษากันอีกต่อไปในวันหลัง. นี่ช่วยกันรื้อฟื้น
ทำเป็นแบบเป็นแผนขึ้นมา ไม่ใช่ตั้งขึ้นใหม่ แต่ให้อาของ
เก่ามาใช้. ถ้าเห็นด้วยก็เอาของเก่ามาใช้ อย่างน้อยจะทำให้
ให้พระเราอยู่ด้วยความเยือกเย็น พระเณรของเราอยู่ได้ด้วย
จิตใจที่เยือกเย็นไปเรื่อย ๆ ไม่ร้อน. ในส่วนตัวจะไม่ร้อน
และในส่วนเกี่ยวจะสังคมก็จะไม่เดือดร้อน จะไม่ทะเลาะวิวาท
กันง่าย ๆ เหมือนกะที่มีอยู่.

นี้ผมขอฝากว่าให้ช่วยนำไปพิจารณา. ปีนี้นักทุกคน
ถึงเรื่องนี้ ว่ามันมีของดีหลงอยู่ ช่วยหยิบขึ้นมาปัดฝุ่น
เอามาใช้. ขอให้พยายาม.

เอาละ! เป็นอันว่าเวลามันก็พอสมควร คุณฝนมันทำท่า
จะตก เดี่ยวจะลำบาก, ขอยุติไว้ทีก่อน.

รายชื่อหนังสือ ชุดหมั่นลอ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธองค์กาลอน	๔
๒.	การศึกษาคืออะไร ?	๑
๓.	การงานคืออะไร ?	๑
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร ?	๑
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต	๑
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๑
๗.	ปาวณา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑
๘.	ชาติในปัจจุสมปบาท	๑
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุคปัจจุบัน	๑
๑๐.	การบวชคืออะไร ?	๑
๑๑.	ศาสนาคืออะไร ?	๑
๑๒.	ตัวตนคืออะไร ?	๑
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน	๑
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑
๑๖.	คุณพระไม่ตาย และเกิดมาทำไม ?	๑
๑๗.	ความรักดี	๑
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “พระเจ้า”	๑
๑๙.	ครู คือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑

การทำวัตรตามแบบโบราณ

เป็นแนวปฏิบัติศาสนาที่ขลังและศักดิ์สิทธิ์ไม่มลาย

ทำวัตรแบบโบราณนี้ สงฆ์ลังการับไปใช้อยู่จนปัจจุบัน เรียกว่า
แบบสยามวงศ์ มีหลักสำคัญควรศึกษาและปฏิบัติ จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง :-

๑. ความมุ่งหมายสำคัญ ที่ใช้ได้ทั้งบรรพชิตและฆราวาส

- แสดงความเคารพ แก่บุคคลผู้ควรเคารพ, อยู่เสมอจนจะวินาศ
- ขอโทษ อุดโทษ ซึ่งกันและกัน
- แลกเปลี่ยน แบ่งปัน ส่วนบุญซึ่งกันและกัน

๒. ช่วยกันทำสุดความสามารถ เพื่อความมั่นคงแห่งพุทธศาสนา

- พระเณร ศึกษาให้พอเพียงที่จะช่วยสอนศีลธรรมแก่ปวงชน
- ปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพสักการะของมหาชน

๓. การบวชต้องปฏิบัติกิจวัตรตามประเพณีเดิมอย่างเคร่งครัด

- เรื่องแรกต้องเรียนให้ขึ้นใจ เรื่องธาตุ (บทปัจจุเวกขณะ)
- ศึกษาเรื่อง ตัวตน - ไม่มีตัวตน ให้ถูกต้อง
- ทุกอย่างมีแต่กระแสแห่งอิทัปปัจจยตา

๔. กิจวัตรที่พระเณรต้องปฏิบัติตลอดเวลา

- เริ่มแต่หัวรุ่งราวตี ๔ ลูกขึ้น ทำ "การครองใหญ่" คือ :-
- นั่งห่มด้วยสติ โดยสวดหัวใจพระวินัย, พระสูตร, พระอภิธรรม
- "ครองใหญ่" แล้ว จุดเครื่องสักการะ, เจริญกรรมฐาน
- สวดปัจจุเวกขณะ, สวดพาหุงฯ สรรเสริญพระคุณ, แล้วกวาดน้ำ
- แสดงอาบัติก่อนอรุณขึ้น แล้วเปลี่ยนเครื่องครองใหญ่เป็นครองธรรมดา
- รับอรุณ คือสวดคำบาลีอธิษฐานกำหนดจิตถึงกิจที่ทำแล้วและจะทำ
- ภาวนาทกขณะ เริ่มแต่ถือบาตรกระทั้งรับบาตรกลบวัด, วางบาตร
- เมื่อนั้นต้องภาวนา เช่น กิณเหมื่อนหยอดน้ำมันเปลวเทียน

วิธีครองใหญ่ จะเป็นการฝึกสติว่า :-

- เรานั่งพระวินัย ห่มพระสูตร พาดกลุมบ่าด้วยพระอภิธรรม.